

NIEROZUM (17) *sb m*

W pisowni łącznej (13), w rozłącznej (4).

e oraz o jasne.

sg N nierozum (14). ◇ G nierozumu (1). ◇ I nierozum(e)m (1). ◇ L nierozumie (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII w. s.v. rozum.

Brak rozumu, głupota, prostactwo; fatuitas Mącz, Calep, Cn; insulsitas, stultitia Calep, Cn; dementia, imprudentia Mącz; desipientia, egestas rationis, infantia, inscitia, insipientia, irrationabilitas, perperitudo, secordia, stupor Cn [w tym: czyj (4): G sb i pron (2), ai poss (1), pron poss (1)] (17) : Insulsitas – Głupstwo, nierozum [!]. Calep 547a, 410b, 1012b.

W połączeniach szeregowych (6): Imprudentia/ Nieumiejętność/ Niebáczność/ Nierozum/ Nieroztropność. Mącz 328b, 119d, 216b; Odmienić wiárę wziętą od pierwzych Apoštołow/ [...] ieft według Apoštoła głupstwo/ ízaleństwo/ y nierozum wielki. WujNT 658; SkarKazSej 664a, 671b.

Fraza: »(to) (jest) nierozum« [szyk zmienny] (4): Takiego [psa] ia chcę/ ktory y najdzie/ y vgoni/ bo by tho był moy wielki nierozum/ dwu pów/ dla záiacá/ iedney bestiej/ chować. GórnDworz S2; BielSpr 46; SkarŻyw 312; Nie rozum to/ chciéć táić/ co íe wydać muśi GórnTroas 43.

Wyrażenia: »bydlęcy nierozum« (1): Przetoż brzydźmy íię temi heretyctwy/ ktore do ták grubego y bydlęcego nierozumu przywodźi ízalone od kościoła ś. odstápienie. SkarKaz 118b.

»nierozum (jest) wielki« [szyk 3:2] (5): GórnDworz S2; Ktemu nierozum ieft wielki/ gdy kto tym gościá czełtuie/ cze⁸⁰ íam nierad pożywa: pewna rzecz ífz íię tego ieść nieimie. SkarŻyw 312, 27; WujNT 658; SkarKazSej 662a.

Szeregi: »nierozum a nieobaczność« (1): Nisi velis in eadem imprudentia persistere, Wyyáwřzy byś chciá w tym nierozumie a nieobáczności przedfię trwáć. Mącz 397a.

»nierozum i złość« (1): Y to ieft nierozum wielki y złość/ ktorey íię bárzo miedzy wámi náśiało. SkarKazSej 662a.

Synonimy: głupóć, głupstwo, grubijaństwo, gruboć, grubstwo, niebaczność, nietrafność, nieumiejętnoć, niewiádomoć, prostoć, prostota, szaleństwo, szalonoć.

Cf ROZUM